

262 előadás a hatodjévhónapos időny alatt — Nem szűnt meg az operettkultusz — Dramaturg-főrendező a szegedi színház élére

(A Délmagyarország munkatársától) Az 1940-41-es szegedi színházi szezon véget ért. A csereszintársulati rendszer egyéves szegedi időszaka után Szeged közvéleményének kívánságára a városnak sikerült kieszközölnie, hogy 1940 őszétől kezdve ismét önálló szegedi társulat kezdhesse meg szereplését a Városi Színház színpadán. A város országos pályázatát hirdetett a nagymultu szegedi Városi Színház igazgatói székének betöltésére s a pályázat eredményeként tavaly októberben Kardoss Géza igazgató vonult be társulatával a szegedi színházba. Kardoss igazgató annakidején egy évre kapta meg a színház bérletét, később a közgyűlés a várossal kötött szerződését négy évvel meghosszabbította, így Kardoss igazgató nyomban öt éves szerződés birtokába jutott. Most, amikor a Kardoss-rezsim öt esztendejéből egy év a vasárnap befejeződő hatodjévhónapos szezonnal immár letelt, fel kell állítani az elmúlt színházi szezon mérlegét. Vizsgálni kell: beváltotta-e az új rezsim azokat a hozzáfűzött reményeket, amelyeknek kedvéért Szeged szakított a stagione rendszerrel és harcok árán visszatért az önálló társulati rendszerhez. Vizsgálni kell — s főként ez kell, hogy legyen vizsgálatunk tárgya: általános művészi szempontból kielégítő-e az elmúlt színházi szezon mérlege s megérte-e azt a sok harcot, fáradságot, erkölcsi és anyagi áldozatot, amit a város, a törvényhatóság és a közönség hozott érte.

A szegedi színház szubvenciója

Ha a szegedi színházban működő mindenkori szintársulatok teljesítményét vizsgáljuk, nem szabad vidéki mértéket alkalmaznunk. Nem pedig azért, mert Szeged régtől fogva olyan magas szubvenciót juttat színháza falai között működő társulatoknak, amilyet egyetlen vidéki színház sem élvez. Ez tette lehetővé, hogy a szegedi igazgatók szervezkedésüknél és műsoruk összeállításánál ne a várható anyagi hasznot tartsák szem előtt, hanem a művészi szempontokat és társulatiakat úgy szervezzék meg, műsorukat úgy állítsák össze, hogy az fővárosi színvonalat reprezentáljon, ne csak a szórakoztatás célját szolgálja, hanem a művészet, ízlést és erkölcsöt fejlesztő eszközeivel hasson. Ezt várta a szegedi közönség az egyéves szünet után ismét önállóvá lett szegedi színház új igazgatójától is és joggal, mert az új igazgató szubvencióját a közgyűlés nemsokkal a szezon megkezdése után felemelte. Kardoss Géza, mint valamennyi elődje 20.000 pengő készpénz támogatást kapott kézhez ebben az évben a várostól, fűtésre és világításra pedig 15.700 pengőt, azaz valószínűleg többet, mert amíg az előző igazgatóknak az ezen az öszvizen felüli fűtési és világítási költségeket a sajátjukból kellett fedezniük, addig Kardossnak öblletvilágítási és fűtési költségeit is átvette a város. Felemelték a készpénztámogatást is 5000 pengővel, ezt azonban csak a jövő szezonról kezdve kapja az igazgató. Az igazgató jövedelmét képezi ezenkívül a büffe és a ruhafár bérlete is, úgy, hogy ezekkel együtt mintegy 40.000 pengő fölül jövedelme kalkulálhat minden szezonban az előadások bevételei nélkül.

Tervek és ami belőlük megmaradt

Kardoss Géza a szegedi Városi Színház igazgatói székének elnyeréséért benyújtott pályázatában bejelentette, hogy a pályázat megnyerése esetén fővárosi nívójú társulatot szervez, szakit az operettkultusszal és műsorát úgy állítja össze, hogy a szórakoztató rész mellett hely jusson a nevelő hatásu, szellemi és lelki épülést okozó, művészi célt szolgáló színpadi műveknek is. Közelebbről úgy határozta meg programját az igaz-

gató, hogy műsorának zenés részében a nagyobb-sikerű épkezláb operettek előadására szorítkozik, fel fogja újítani a klasszikus operetteket, havonta játszik operát fővárosi vendégzereplőkkel, a prózai részben pedig eredeti bemutatók mellett főként a Nemzeti Színház műsorára támaszkodik. Amikor az előzetes jelentéseket olvastuk, amelyek például Tittkos Ilona állandó vendégjátékát, a Donna Dianában, a Szókimondó asszonyságban való fellépését hirdették, az volt az érzésünk, hogy az igazgatóság előre kidolgozott, tudatos programmal indul a szegedi évadnak, ahogyan azt a budapesti színházaknál és a komoly, művészi felfogású stagione társulatoknál szokásos.

Ha a bejelentett terveket a megvalósított programmal összevetjük, legszembetűnőbb, hogy az igazgató a Szegeden szokásosnál kisebb társulatot szervezett és egyes szerepköröket egészen betöltetlenül hagyott. Ez természetesen az előadások művészi színvonalának rovására ment és a télen, amikor betegségek tizedelték a művészi együttest, az egész játékterv felborult a társulat szűkreszabott keretei miatt.

A műsor a darabnemek szerint a következő-ként alakult:

Ezerkilencszáznegyven október 19-től 1941 május 4-ig 260 előadás volt a Városi Színházban, bele-számítva természetesen a délutáni ifjusági és katonaelőadásokat is. Tartottak ezenkívül két előadást a tanyavilágban, egyet Alsó-, egyet Felsőközponton. A 262 előadás közül 174 operett és zenésjáték, 82 próza, 3 opera, 3 pedig kabare-előadás volt.

A zenés műsort a Tokaji aszu című operett uralta 26 előadással, a Sárgarigófészkek című ope-rett 16 előadást ért meg, utána következik Vaszary Gábor zenés bohózat Az ördög nem alszik 14 előadással. Babay-Buday Harangháló Jánosa tizszer ment, a Selmeci bál tizenegyszer, a Kolozsvári dáridó pedig kilencszer.

A prózai njodonságok közül a legnagyobb közönségsikert Bókay János Feleség című vigjátéka aratta 10 előadással, míg Márai Sándor Kalandja, amely Budapesten most halad 250-ik előadása felé, Szegeden csak hatszor került színre.

Ebből a kimutatásból azt látjuk, hogy egyes zenés darabok jól mentek, amiből azt a téves következtetést lehetne levonni, amit a multban is gyakran és szívesen tettek, hogy a közönségnek csak ezek a darabok kellenek. Sajnos ez nagyjából így van a művészi ízlést elsekélyesítő operettkultusz jóvoltából, de mégsem egészen így. Ezeknek a jólmenő zenés daraboknak utolsó előadásai már gyakran üres házak előtt peregték, vagy csak a vendégzereplő művész (Fedák Sári, Szilassy László, Muráti Lili) csalta el hozzájuk a közönséget, mégis szükség ellenére műsoron maradtak. A kilátásba helyezett eredeti prózabemutatókat Vándor Kálmán Arany Griffje és Os-váth Gedeon Hunyadi Mátyása képviselte. Az előbbi irodalmi értékénél fogva megérdemelten került színre, Os-váth Gedeon dilettáns munkája azonban nem illett bele a bejelentett programba. A klasszikus műsor három kísérlettel vesz részt az év programjában. A Szentivánéji álom szép, bár kissé készületlen előadása kezdetnek kissé későn jött a szezon derekán, a Cyrano de Bergerac Kiss Ferenc vendégzereplése miatt érdekes művészi élmény, a Jedermann azonban fáradt és szárnyszegett próbálkozás az időny végén.

A Nemzeti Színház műsorából csupán a két év előtti Esztert és a Via malát kaptuk, az ideit és a tavalyi repertoárról semmit, pedig ezekből az újjdonságokból az egész szegedi időny műsorának felét meg lehetett volna alkotni.

A három operaelőadás (Pillangókisasszony, Tosca, Szóktetés a szerályból) szép és jó volt, csak kevés volt. Ugyanezt mondhatjuk a klasszikus operettelőadásokról (Denevér, Éva, Eiganypri-

Rovarok ellen preparált világmárka a valódi

„CELLOPHAN” befőzőhánya

„NOVACELL” az extra vastag

átlászó hánya uborka, paradicsom, paprika eltevéséhez.

HAJDU és BOKOR

Budapest, VII., Sip-utca 3.

Képviseli: VÉRTES JÓZSEF, Szeged,
Bocskai utca 10. Telefon: 29-05.

más), mert a Limonádé ezredet, a Viktoriát, a Marica grófnőt, vagy A nótás kapitányt és a félmult többi operettjét nem tudjuk a klasszikus operettekhez sorolni.

Az itt felemlített darabok alkották a szezon műsorának gerincét, a többi egy-két előadást megért újjdonság, vagy rendszer nélkül, ötletszerűen felújított régebbi színpadi alkotás nem hagyott mély nyomot sem a közönség, sem a színészek lelkében.

Tanulságok a jövő szezonra

A mai világban a színház fejlődése általában nem tulságosan felemelő — állapítja meg egy vita-cikkében Kárpáti Aurél, a neves színházi esztéta. A haj ott kezdődött — írja — amikor Thalia istennőnek elkezdett udvarolni Mercurius, az üzlet istene. Azóta van a színház egyik végén a színpad, a másik végén a kassza. Művészettel kezdődik és üzlettel végződik.

A szellemes megállapítás nagyon is igaz és minden esetben méltánylást érdemlő indok, hogy a színgazgatónak a kasszaraport legalább olyan fontos, mint a művészi teljesítmény. Szabadjon azonban megjegyeznünk, hogy a színház anyagi egyensúlyát nemcsak óvatos üzletvezetéssel, hanem áldozatkész, nagyvonalu vonzó művészi programmal és művészi teljesítményekkel lehet első-sorban megőrizni. Szabadjon itt ismételtén rámutatnunk arra is: a szubvenció éppen azt a célt szolgálja, hogy a színgazgatást üzleti gondjaitól mentesítse és művészi erőlkifejtésre serkentse.

Szólunk kell még ezzel kapcsolatban a színház ideit üzletmenetéről, amely a mostoha idők és a sokszor nem egészen vonzó program ellenére megítélésünk szerint nagyjából kielégítő volt. A bérletezés jól sikerült és szezon derekáig csaknem minden előadásnak volt közönsége. A szezon végén az ismeretes események miatt bekövetkezett színházi válság Szegeden is éreztette hatását.

Nem lenne teljes a lezajlott időnyről szóló beszámoló, ha meg nem emlékeznénk a társulat tagjainak igyekvő, helyenként igen-igen tehetséges munkájáról. Ha voltak hibák, nem mindig az ő hibájuk volt. A társulat szűkreszabott keretei között, sokszor a rendelkezésre álló kevésszámú próba ellenére derekas munkát végeztek.

Az ideit szezon tapasztalataiból mindenesetre az a tanulság levonható, hogy jövőre nagyobb társulatra és az egyes szerepkörök közötti arány elosztásban jobban megszervezett, társulatra lesz szükség. Emelésre szorul a kórus létszáma is. Ami a tervszerű, előre kidolgozott tudatos művészi programot illeti, erre csak úgy kerülhet sor, ha tanult, intelligens dramaturg-főrendező áll a művészi személyzet élén. Nagy színháznál, ahol az igazgatónak ezer adminisztrációs és anyagi gondja, baja van, ma már nélkülözhetetlen a képzett dramaturg-főrendező, aki a művészi munkát irányítja. A szegedi színháznak, ha a most befejeződött szezon tapasztalataiból tanulni akar, elsősorban dramaturg-főrendezői kell szerződ-tetnie.

Szász Ferenc

Nuári permetezőszerek:

ARZOLA, URANIA mésszarzén,
DARSIN, HERCYNA B., RÉZGALIC,
CINKGALIC, RÉZMÉSZPOR, légy-
forgács, káliszappan, timsó, Vinol,
hernyőenyv, kénpor, szőlőkötőzőszi-
neg, MÜTRÁGYÁK. Mindenféle nö-
vényvédelmi szerek legolcsóbban

Haraszthy Géza

FEKETESAS UTCA 22

457

Angoragyapjút

az Arkormánybiztosság által megállapított legmagasabb áron előnyös osztályozással

készpénzért

vásárol vagy angorafonalra

átcsereél

gróf Károlyi Józsefné gépüzemű fonodája, az

»ANGORATEX« Angorafonó és

BUDAPEST, IX., Vaskapu-utca 38.

NE TÉPJE KI!

Ősz haj ellen

DURALIN

Kis doboz ára 4.—

nagy doboz ára 4.—

Dudás

szépségápolási cik-

kek, Széchenyi tér 28.